# POLEMICI PRIVIND PARADOXISMUL

*Interviu realizat prin e-mail: Octavian Blaga – Florentin Smarandache*

(2-6 martie 2000, Oradea – Gallup, New Mexico)

**Octavian Blaga**: Sunteti promotorul unui curent literar si filosofic care se cheama "paradoxism". Definiti-l, va rog.

**Florentin Smarandache**: Paradoxismul este un curent de avangarda care se bazeaza pe folosirea excesiva – atat in spatiu mic, cat si la nivel global al operei - de antiteze, antinomii, antipozi, oximorone, contradictii, aporii, situatii paradoxale, plus experimente in literatura, filosofie ,arta. Etimologic, evident: paradox+ism. Scopul este largirea sferei artistice prin elemente neartistice. Dar, mai ales, creatia in raspar, in contra-timp, in contra-sens.

Se preconizeaza ca sensul are un non-sens si, reciproc, non-sensul are un sens. Ca motto se foloseste paradoxul "Totul este posibil, chiar si imposibilul!" Iar emblema este o spirala, ca iluzie optica ori ca un cerc vicios. Directiile de dezvoltare cuprind crearea de lucrari literare, artistice, filosofice, chiar stiintifice care sa releveze contradictii, antagonisme, plus experimente in acest scop.

**Octavian Blaga**: Vorbiti-ne despre inceputurile miscarii paradoxiste din anii 1980.

**Florentin Smarandache**: A pornit ca un protest antitotalitar impotriva unei societati inchise, unde exista un grup privilegiat de scriitori care monopoliza intreaga cultura: editurile, revistele – toate pe mana lor. Noi, ceilalti, nu puteam patrunde, nu puteam publica aproape nimic. Doar ideile lor contau, doar cartile lor. (Tin minte ca n'aveam acces nici la un xerox!)

Si-atunci am zis: sa facem literatura… fara a face literatura! A scrie… fara de fapt sa scrii! Cum? Simplu: literatura-obiect! <Zborul unei pasari>, de exemplu, reprezenta un ‘poem natural’, pe care nu mai era nevoie sa-l scrii, fiind mai palpabil si perceptibil in orice limba decat niste semne asternute pe hartie, ce constituiau de fapt un ‘poem artificial’, denaturat, rezultat printr’o <traducere> de catre observant a observatului, iar prin traducere se deforma – traduttore traditore. <Masinile zuruind pe strada> era un ‘poem citadin’, <taranii cosand> un ‘poem semanatorist’, <visul cu ochii deschisi> un ‘poem suprarealist’, <vorbirea in dodii> un ‘poem dadaist’, <conversatia in chineza pentru un necunoscator de chineza> un ‘poem lettrist’, <discutii alternante ale calatorilor, intr’o gara, pe teme diferite> un ‘poem postmodernist’ (inter-textualism), etc.

Sau, o clasificare pe verticala: ‘poeme vizuale’, ‘poeme sonore’, ‘poeme olfactive’, ‘poeme degustative’, ‘poeme tactile’. Alta clasificare, in diagonala: poeme-fenomene, poeme-stari (sufletesti), poeme-lucruri.

In pictura, sculptura analog – totul exista in natura, de-a gata.

Asadar, un protest mut faceam!

Pe urma, ne-am bazat pe contradictii. Din ce cauza? Fiindca traiam in acea societate o viata dubla: una oficiala – propagandata de regim, si alta reala. In mass-media se prezenta ca “viata noastra e minunata”, dar in realitate “viata noastra era mizerabila”.

Paradoxul in floare! Si-atunci am luat creatia in deriziune, in sens invers, in mod sincretic. Asa s’a nascut paradoxismul. Bancurile, la mare moda pe vremea ceausestilor, ca o rasuflare intelectuala, au fost un izvor superb.

Nu-ul si Anti-ul din manifestele paradoxiste aveau un caracter creator, nicidecum nihilist (C. M. Popa[4]). O analiza a paradoxurilor in literatura, arta, stiinta, pornind din antichitate pana in epoca moderna, a efectuat-o Florin Vasiliu[9]. Iar Ion Soare[10,25] a studiat paradoxismul in opera mea. Trecerea de la paradoxuri la paradoxism este pertinent descrisa de Titu Popescu[13], intr’o carte clasica, devenita punct de referinta despre curent.

Nu am avut vreun “inainte-mergator” care sa ma influenteze, ci m’am inspirat din <situatia pe dos> care exista in tara. Am pornit din politic, social, si-am ajuns imediat la literatura, arta, filozofie, chiar stiinta.

Cu aceasta ocazie voi raspunde la acuzatiile lui Pachia[20] care, intr’o degringolada de termeni, cam va exprimaseti intr’un e-mail, afirma urmatoarele: “(…) poetul Florentin Smarandache – trimis, in 1983, de Ministerul Educatiei Nationale din Romania, ca ‘profesor cooperant’ de matematica in Fes-Maroc, din 1990, s-a stabilit in Statele Unite ale Americii, autoproclamandu-se liderul paradoxismului; din pacate, de cele mai multe

ori, el poarta stindardul unui pseudo-paradoxism, ori, mai exact spus, arboreaza steagul unui smarandachism-dadaist-avangardist desuet” (p. 114).

a) Mai intai, din pacate, cateva erori biografice in textul de mai sus: eu nu am fost trimis ca profesor in 1983, ci in 1982 (se poate verifica la Romconsult, Bucuresti), si nu la Fes, ci la Sefrou, alt oras, in Maroc. Pachia coresponda cu mine atunci, ma mir ca mi-a uitat adresa.

b) Nu eu m'am "autoproclamat" initiatorul paradoxismului, ci o serie de critici si istorici literari care au scris despre curent: Ion Rotaru (Univ. Bucuresti), Marian Barbu (profesor doctor si prozator, Craiova), Ovidiu Ghidirmic (Univ. Craiova) care a publicat un articol documentat in "Analele Universitatii Craiova / Filologie", Constantin M. Popa (doctor in literatura, eseist, Craiova), Titu Popescu (doctor in estetica, Germania), Ion Soare (profesor si istoric, Rm. Valcea), etc. plus o serie de straini: marocani, belgieni, francezi, americani [exista o Antologie intreaga[5] cu literati din vreo 20 tari]. S’au scris cateva carti mentionand acest fapt. S’au publicat peste 200 texte despre, ori citand, paradoxismul: aparute in Romania, Maroc, Belgia, Franta, SUA, Canada, India, si Corea de Sud. In Antologia paradoxista[5] sunt inserate destule.

c) "Pseudo-paradoxism" este ceea ce face el, fiindca nu pune la baza paradoxurile. El promulga un fel de metaforism (l-as numi).

Repet: miscarea se bazeaza pe folosirea excesiva de paradoxuri, antiteze, antinomii, antipoduri, oximoroni, contradictii, situatii paradoxale, plus experimente literare - atat pe metru patrat, dar si la nivelul general al operei ca intreg.

Pachia nu prezinta idei clare in incercarea sa de depistare a elementelor paradoxiste in operele unor scriitori. El poleieste cuvintele, intortocheaza fraza, o’nvarte dupa deget, foloseste sintagme pretioase, vrea sa epateze printr’un limbaj fabricat, sa creada lumea ca cine stie ce mare filosofie se ascunde in spusele lui. El complica simplul. Daca cineva e pus in fata a doua texte, sa determine care din ele este paradoxist si care nu, dupa “explicatiile” lui Pachia nu este capabil sa distinga.

d) " Paradoxismul are inteles deplin, dar in raspar, in contra-timp, pe dos, deci nu e "dadaism" adica ininteligibil - ori nihilism.

e) Iar "desuet" (conform DEX, “iesit din uz, din moda, necorespunzator spiritului vremii; perimat”) in nici un caz – ba e chiar diametral opus, fiindca aduce elemente noi: termeni literari noi (precum distihuri, tertine, catrene, cvintete paradoxiste, tautologice, dualiste - facand o legatura cu stiintele exacte, dar si cu filosofia), noi procedee de creatie (in manifestele paradoxiste prezentam pur si simplu algoritmi de creatie, precum: deturnari de sensuri - de la figurat la propriu ori reciproc, parodieri de clisee, expresii in contra-sens, etc.). Si este foarte actual (vezi referintele).

f) La inceput Pachia[39] afirmase ca scriitorii din perioada 1964, in frunte cu Miron Radu Paraschivescu (cel care-l ajutase pe el sa debuteze!), Geo Dumitrescu, A. E. Baconski, Ion Caraion au intemeiat paradoxismul. Apoi ca Ana Blandiana, Adrian Paunescu chiar (!), Mihai Dutescu, etc. au initiat paradoxismul. Toti, in afara de mine! Mai ramanea sa stipuleze ca Vasile Alecsandri si George Cosbuc! – il vedeam in stare, dar poate-o va face in curand… (Pe mine nu ma citeaza in cartea sa din 1994 nici macar in sens negativ! Si primise cartile mele paradoxiste[1-2] din Maroc in perioada 1982-4, cu mult inainte de-a fi pomenit el macar ceva despre paradoxism.) Cum gaseste cate un paradox, o antinomie la vreun scriitor, gata, ala a inventat! Dar, luand-o de la grecii antici, autorii medievali, si ajungand pana la postmodernisti, aproape ca nu e scriitor care sa nu fi folosit macar o antiteza in creatia sa. Nici Florin Vasiliu[20] nu accepta punctul lui de vedere; privind creatia scriitoriilor romani din perioada 1964, scrie: “nu a fost pusa de nimeni din aceia sub denumirea de paradoxism” (p. 344).

Acest Pachia nici macar nu e consistent in diversionismul sau.

g) El sustine apoi ca Nichita Stanescu a initiat paradoxismul, alteori ca Marin Sorescu. Bineinteles ca nu-l crede nimeni. Cica, fiindca Nichita a scris "materia se trage din cuvant", el ar fi inventat paradoxismul. I-am raspuns sa citeasca Biblia, unde apare inaintea lui Nichita metafora "la inceput a fost cuvantul", deci rezulta ca materia a aparut dupa aceea. Pe urma a schimbat, ca Nichita in “Elegiile” sale formeaza ‘primul sistem paradoxist’, si da niste citate, de pilda: "El este inlauntrul - desavarsit, / si, / desi fara margini, e profund / limitat. / / Dar de vazut nu se vede", insa, din nou, de data asta Eminescu scrisese mult mai frumos, si inaintea lui Nichita, intr'una din scrisorile sale, ca "Universul fara margini e in degetul lui mic" (asadar, universul infinit este limitat). Deci, inseamna atunci ca Eminescu a infiintat paradoxismul? I-am spus sa-mi arate macar un singur loc in creatia celor doi, care desigur sunt poeti geniali - dar nu ei au format acest curent, deci sa-mi arate macar un singur loc in creatia lor unde apare atat, o singura data, cuvantul "paradoxism". Evident ca nu exista. (Nichita nu suferise din cauza regimului comunist ca mine – pentru a fi motivat sa inventeze paradoxismul vietii, dar eu fusesem la un moment dat interzis, de catre Inspectoratul Scolar din Dolj, sa public chiar si matematica, pe deasupra fiind si eliminat din invatamant!)

Alta data afirmase Pachia ca poetii Slavco Almajan si Adam Puslovicz, din Banatul Sarbesc, condeieri de altfel remarcabili, ar fi infiintat paradoxismul. In functie de afilierile si interesele lui, impingea in fata ba pe unul, ba pe altul.

h) Asertiunea, ca <un prim sistem paradoxist> ar fi existat la Nichita incepand cu "11 elegii", cum afirma Pachia[11], este nefondata, deoarece un sistem, fie el filosofic, avangardist, axiomatic, ideologic, sau chiar liric, nu se formeaza prin numai insiruiri de metafore (ori de antiteze gasite in opera unui scriitor ca in cazul paradoxismului), ci prin **definirea** lui (gen proxim + diferenta specifica), **teoretizarea** lui (manifeste, trasaturi, principii, moduri de dezvoltare, delimitari de alte sisteme), etc. Un astfel de sistem nu se naste din vant, ci trebuie formulat, analizat de fondator.

Daca Nichita ar fi format un atare sistem paradoxist, ar fi mentionat acest lucru macar in "Respiratiile" sale, carte de eseuri din 1982. Or, el nu specifica nimic in aceasta directie! Luandu-ne in stilul paradoxist, putem concluziona demonstratia lui Pachia: ca scriitorii pomeniti de el ar fi infiintat paradoxismul… fara de fapt sa-l fi infiintat de loc!

Exista asa numitul Complex al lui Mathew: de a atribui unor personalitati mari idei/realizari care nu le apartin. Exact de ceea ce sufera Pachia…

i) In ultimul timp, dupa aproape douazeci de ani (!) de la lansarea curentului, vine si debiteaza 'cu multa modestie' ca el insusi a folosit pentru prima data cuvantul "paradoxism in sens de curent literar" intr'un articol[39] din 1989 (de ce n'a spus-o mai devreme?). O alta aberatie! Dar manifestul meu din 1980 il folosea deja in acceptiune de curent literar ("ism"-ul ala din coada vorbeste de la sine), iar in perioada cat am fost profesor de matematica in Maroc (1982-1984) am publicat manifeste paradoxiste si doua volume de versuri in franceza despre paradoxism: "Le sens de non-sens", 1983 si 1984, "Anti-chambres et anti-poesies, ou bizarerries", 1984, (ultimul republicat in Franta in 1989, cu o prefata a poetului Claude Le Roy), iar critici romani, marocani, belgieni, si francezi au publicat recenzii asupra acestor carti si curentului paradoxist in acea perioada, 1982-4. Recenziile lor sunt adunate in Antologia Paradoxista[6], publicata in 1993. Astfel, in manifestul[1] publicat, din 1983, in limba franceza, in volumul "Le sens du non-sens" este adaugat limpede ca buna ziua, sub titlu: <Pour un nouveau mouvement litteraire: le PARADOXISME>, [Pentru o noua miscare literara: PARADOXISMUL] (p. 5).

Dezinformarea lui este facuta in mod deliberat, deoarece in Antologia Paradoxista[5], pe care o are – i-am expediat-o din America , o si citeaza pe alocuri, in primele zece pagini sunt multe reactii la paradoxism din perioada 1983-1984. Este retiparit si acest manifest (p. 3), precum si recenzii si cronici[26-38] la paradoxism ca miscare literara. As accentua, din acea perioada, pe o frumoasa incadrare a paradoxismului facuta de D. R. Popa[29], in

continuarea altor avangarde de sorginte romaneasca, dadaismul lui Tristan Tzara si absurdul in teatrul lui Eugen Ionescu, aparuta in <Tribuna Romaniei> (redactor sef la acea vreme Petre Ghelmez) in anul 1984.

Sunt curios ce va mai balmaji in viitor Pachia: ca el este "primul", probabil, care a inventat ce? "Axiomele" paradoxiste?! Ori "primul"… !

Pachia e un poet ermetic si semi-ermetic, din generatia '70, invidios si ratat – nu se mai intereseaza nimeni de poezia lui, iar cu afirmatii de genul ca: noi nu mai suntem romani ci "dacoromani" (semipleonasm) s'a facut de bascalia lumii (cei din Timisoara il luau in bascalie - discutand cu ei la telefon). Si diversionist, se leaga de paradoxism ca singura sansa care i-a mai ramas sa reziste in literatura; va ramane ca un denigrator.

Insa, tot raul spre bine: diversiunea facuta de el pune mai multa sare si piper miscarii, facand-o obiectul unor noi studii sau creatii, si atatand curiozitatea istoricilor literari. Prin urmare, vrand sa ne coboare, mai mult ne inalta!

j) Asertiunea ca Pachia[39] efectueaza "prima analiza literara privind originile si prioritatile privind un curent paradoxist" in 1989, preluata de Vasiliu[21], este falsa. Cel putin vreo zece astfel de analize[26-38, 40-51] sunt scrise sau publicate inaintea lui in perioada 1983-9. Prima analiza literara despre paradoxism este eseul poetului marocan Jawad Ben Serghini[39], fostul meu elev de la Liceul Sidi El Hassan Lyoussi din Sefrou, intitulat "Florentin brule le feu rouge" din 1983, tiparit si in Antologia Paradoxista[6]. Alte eseuri, demne de remarcat, sunt semnate de: Khalil Raiss[27], "Ecrivez Vos Paradoxes!", publicat in 1984 in ziarul central de limba franceza din Maroc <L'Opinion> (un fel de <Romania libera> de azi), Abderrahim Bargache[28] in 1984, Dumitru Radu Popa[29], "Originalitatea unui poet", in <Tribuna Romaniei> din 1984, Asociatia Literara din Provence (Aubagne, Franta)[51] (autorul nespecificat) cu "Quelques reflexions sur les anti poems de Monsieur Florentin Smarandache" din 1988. Toate incluse si in Antologia Paradoxista mentionata.

Prin anii 1992-4, cand Pachia si Vasiliu erau in harta, unul il acuza pe celalalt c'a fost securist pe vremea comunistilor.

k) Despre nici unul dintre scriitorii mentionati de Pachia nu se poate afirma ca au facut paradoxism in teatru, teatru scurt, teatru pentru copii, roman, proza scurta, nuvele, povestiri pentru copii, ori filosofie – ca in cazul scrierilor mele, destul de programatice, constientizate in aceasta directie, notiunea <paradoxism> or derivatul <paradoxist> aparand si in subtitluri[1-3,5,7-8,12,14,15-16,19,22-23], vezi: teatru[7], teatru scurt[23] (toate piesele din ciclul <Teatru Scurt> al acestui volum, cu exceptia piesei "Sangele pamantului"), teatru pentru copii[12] (piesele "Pacala si Balaurul", "Pacala, Zmeul, si Extraterestrul"), roman[8], proza scurta[14], nuvele[23] ("Diploma", "Shakespeare Alexandru & Beethoven Nicolae",

“To write a story”), povestiri pentru copii[23] (“Pacala si $uperman”), filosofie[15]. Toti fiind in speta poeti.

Ba mai mult, in opera mea, in colaborare cu Gheorghe Niculeascu, se intalneste paradoxism si in fabule[22], parodii[22], epigrame[22], epitafuri[22], rebus[22]. Plus matematica, pictura. Iar compozitii paradoxiste am scris si in franceza si engleza.

Va cauta Pachia, probabil, acum: dramaturgi, romancieri, ori nuvelisti (ca Nichita clar nu este in aceste trei categorii), sau filosofi profesionisti pentru a ‘demonstra’ ca aceia au intemeiat paradoxismul in aceste domenii inaintea mea!

Cine altul a impulsionat mai mult ca mine paradoxismul, trimitand mii de epistole (cifra nu-i o metafora, ci purul adevar) pe la diversi scriitori de pe mapamond, facandu-l cunoscut, si colectand roadele creatiilor lor paradoxiste in antologii si eseuri?

l) In ceea ce priveste asertiunea lui Vasiliu[21] “(…) coleguliu meu mai tanar Florentin Smarandache, explicandu-i pe scurt liniile paradoxului si descriindu-i cateva din aporiile scolii eleate, de evolutie a celei megarice, insolubilia Evului Mediu precum si unele paradoxuri in stiinta” (p. 333), marturisesc ca aceasta este neadevarata. In iunie 1992, cand reveneam in tara, dupa patru ani petrecuti prin lagare in Turcia (Istambul, Ankara) si exil in America, l-am vizitat acasa in Bucuresti. I-am propus sa scrie o carte despre <paradoxism>, iar el a scris despre… <paradoxuri>! Ceea ce a marcat si o raceala in corespondenta noastra ulterior. Nu mi-a explicat niciodata despre paradoxuri (majoritatea dintre cele stiintifice, enumerate in cartea lui[8], fiind arhicunoscute), fiindca interesul meu era in paradoxism, nu in paradoxuri. Tin minte ca peste cateva luni l-am sunat din Phoenix, intrebandu-l cum sta cu proiectul. Mi-a raspuns ca s’a ancorat intr’un studiu intens, care-i ia mult timp [deci, daca mi-ar fi explicat mie ca unui copil mic, cum lasa-a se’ntelege, subiectul pentru el n’ar fi necesitat atata cercetare]. Cartea a aparut abia in 1994.

m) Paradoxismul nu face “tabula rasa din toata literatura” anterioara (Vasiliu[21]), ci pur si simplu se bazeaza pe opozitii.

n) Privind confectionalismul pe care mi-l acuza Vasiliu la telefon (martie 2000), referitor la noii termeni literari pe care i-am introdus[16], denumiti <distihuri paradoxiste>, <distihuri tautologice>, <distihuri duale>, ii raspund ca asta-i stilul in avangarde: incercarea de a inova. Eseul de la inceputul volumului constituie o adevarata ars poetica paradoxista, publicat in <Almanahul Rebus Estival>, Bucuresti, pp. 129-133, 1999, ca un nou manifest: “Distihuri paradoxiste / Cuvant inainte si inapoi. / Al patrulea manifest paradoxist”.

o) Florin Vasiliu[21] ne acuza c'ar fi putine tiparituri despre paradoxism. Probabil ca nu are cunostinta de toate (enumera cateva carti in patrimoniul miscarii, apoi "In rest nimic", p. 349). Au aparut in decursul a 20 de ani (in afara traducerilor): 25 de carti[1-25] si peste 200 comentarii (in acest interviu sunt listate numai cele pana in 1989 inclusiv): note, recenzii, cronici, interviuri, articole. In medie, mai mult de o carte pe an si circa un comentariu pe luna. Cred ca este un ritm multumitor, ba chiar in ultimul timp s'a intensificat (vezi referintele de carti din anii 1998-2000). Toate se pastreaza in arhivele de la Arizona State University, Tempe, SUA, puse la dispozitia publicului larg.

p) Referitor la "viitorul" paradoxismului, dupa parerea lui Vasiliu[21] nesigur (p. 350), mentionez ca miscarea rezista de doua decenii, iar in prezent alte carti asteapta sub tipar (antologii antrenand creatori din zeci de tari – vezi mai jos, volume de versuri, eseuri). Indraznesc sa spun ca este in plin avant, mai ales in strainatate.

Iar operele paradoxistilor nu-s incheiate spre a fi judecate la intreaga lor valoare – cum chiar el mi se exprima la telefon. Atat Florin Vasiliu, fondator in 1990 si presedinte en titre al Societatii Romane de Haiku, cat si talentatul haijin Serban Codrin, nu fac decat sa imite pe japonezi. Ion Roatru ii numea, pe creatorii de haiku, intr'o scrisoare catre mine… hai-ku_ristii… Mai de graba Vasiliu are sansa supravietuirii in paradoxism, impreuna cu intregul grup avangardist, care la nivel international este o miscare originala.

Dadaismul, iscat in timpul primului razboi mondial – ca o reactie impotriva acestuia zice-se, fusese de viata mult mai scurta, de cativa ani numai, dizolvandu-se apoi in suprarealismul lui Andre Breton. Cu toate acestea, este consemnat de istoria literara, deoarece a avut un atu: fiind lansat de evrei, a fost raspandit in cercurile evreiesti din intreaga lume, care l-au promovat si consacrat. Paradoxismul, fiind lansat de romani, se incearca a fi inhibat tot de romani (precum procedeaza fostul prieten Pachia) – pentru c'asa e neamul nostru.

Dar, paradoxul si contradictiile sunt in firea omului, nu vor disparea niciodata, iar ele constituie scanteia curentului paradoxist. De pilda, citeam recent un roman de Danielle Steel, scriitoare americana de succes, "The Ring", actiunea se petrecea in timpul si dupa cel de-al doilea razboi mondial. Iar fiica unui evreu se indragostea si casatorea cu fiul unui nazist, traind fericiti.

Spre marea satisfactie a paradoxistilor, miscarea are aderenta mai ridicata in randul tinerilor de azi decat a scriitorilor varstnici (care-s in general conservatori, circumspecti).

**Octavian Blaga**: Care a fost impactul miscarii in SUA si alte tari?

**Florentin Smarandache**: Prin intermediul publicatiilor “Literary Market Place”, “Small Press Directory”, “Gale Directory of Publications”, “Ulrich’s International Directory of Periodicals”, care apar la nivel federal in Statele Unite si in Canada, s’a facut cunoscut paradoxismul. Primesc frecvent scrisori cu creatii in aceasta directie de la diversi scriitori din nordul continentului american (deoarece in revistele de referinta citate mai sus la titlul “Paradoxism” se afla adresa mea) si, cam de doua pe an, incepand din 1991, depun la arhivele Universitatilor Arizona din Tempe si Texas din Austin tot ce-i legat de miscare.

Cateva evenimente internationale dedicate paradoxismului:

In 1989, pe 2 decembrie, pictorul Gerard Gauthier de la Institutul Cultural Francez din Ankara, Turcia, organizeaza o “Soiree Poetico-Picturale au tour d’(anti?)-poemes de Florentin Smarandache, de cartons peintes (?) de Serban Nereju, et d’echantillons de Maria Galindo”.

In 1992, pe 13 iunie, la Festivalul International de Poezie de la Bergerac, Franta, organizat de scriitoarea Annie Delperier, am citit un eseu despre istoria paradoxismului.

In 1993, intre 31 mai – 20 iunie, am efectuat un turneu pe la universitati si asociatii literare din Brazilia unde am conferit iar despre paradoxism, insotit de poeta braziliana Teresinka Pereira. Chiar, odata, am citit un manifest in portugheza – spre amuzamentul salii privind accentul meu!

In 1997, pe 25 noiembrie, am tinut o comunicare la Universitatea New Mexico, Gallup, SUA, clasa de compozitie literara a profesorului Jack Crowl, despre paradoxism, explicand prin ce se deosebeste de celelalte avangarde.

In prezent am doua antologii in lucru. Una cu proza, versuri, si alte experimente paradoxiste in diverse limbi – fiecare autor in ce limba a dorit. Cea de-a doua antologie, in limba engleza, contine distihuri paradoxiste, tautologice, duale, si alte specii literare noi introduse prin paradoxism, in care vor fi inclusi poeti care si-au adus aportul la raspandirea acestui curent in lume. Am primit versuri paradoxiste, de exemplu, din:

Anglia (A. Hollins);

Argentina (Virginia Rhodas);

Australia (Paul Haugh);

Belgia (Mietje Vansina);

Brazilia (Lucio Autran, Maria do Carmo Gaspar de Oliveira, Alceu Brito Correa, Helena Amin, Paulo Bauler – unii expediind poemele paradoxiste si in portugheza)

Canada (Bal Sethi);

China (Victor Changnone – cu poeme paradoxiste si in limba chineza!);

India (A. S. Francis, B. Venkateswara Rao, Anurag Gumashta, Achal Sinha, Annie Potlien, Brahmananda Nayak, Alo Sircar, Antaryami Sahu, Anand Rose, Ajesh N., Asha Mohan Ashu, B. S. Jamuna);

Irlanda (Giovanni Malito, Kate Davis);

Israel (Moshe Benarroch);

Italia (Paul Georgelin, Filipo Antonino Ceraolo);

Romania (Ada Cirstoiu, Gheorghe Niculescu – un paradoxist rebusist);

Rusia (Igor Georgievici Mikhailusenko);

Spania (Juan Azpitarte Rousse, Juan Doncel Rios);

SUA (Richard Cheevers, Karen Julig Laven, Ronald Donn, Colleen Redman, John Grey, Jane Stuart, Alan Catlin, Gerald Zipper).

Ce parere aveti? Quite a bit! cum zic americanii, isn’t it?

Referinte (in ordine cronologica):

Carti publicate privind paradoxsimul:

1. Florentin Smarandache, “Le Sens du Non-Sens”, Editions Artistiques, Fes, Maroc, 69 p., 1983 (prima editie), 1984 (editia a doua); (volum citit in manuscris de Eugen Ionesco, si apreciat ca ‘tres interessant’).

2. Florentin Smarandache, “Antichambres et Anti-Poesies, ou Bizarreries”, Editions El Kitab, Fes, Maroc, 1984;

republicata sub titlul “Antichambres / Anti-Poesies / Bizarreries”, Inter-Noreal, Caen, Franta, 1989, cu o prefata de Claude Le Roy, care evidentiaza contradictiile exprimate in versuri;

partial tradusa in portugheza de Teresinka Pereira si intitulata “Fanatico”, cu desene de Xico, International Writers and Artists Association, Moorhead State University, MN, SUA, 1989.

3. Florentin Smarandache, “NonPoems”, Xiquan Publ. Hse., 1990, 1991, 1993.

4. Constantin M. Popa, “Miscarea Literara Paradoxista”, Xiquan Publ. Hse., Phoenix, Cicago, 1992.

5. Florentin Smarandache, “Le Paradoxisme: un nouveau mouvement litteraire”, Bergerac, Franta, 1992.

6. J. –M. Levenard, I. Rotaru, A. Skemer, “Anthology of the Paradoxist Literary Movement”, Ophyr Univ. Press, Los Angeles, 1993.

7. Florentin Smarandache, "MetaIstorie / trilogie teatrala: Formarea Omului Nou, O Lume Întoarsa pe Dos, Patria de Animale", Ed. Doris, Bucuresti, postfata de Dan Tarchila, 1993;

tradusa in engleza de catre autor si publicata in <A Writer's Choice>, USA, http://members.spree.com/writer/htm3/new-man.htm, 1998;

republicata sub titlul “MetaHistory”, Editura Abraddabra, Oradea, 2000.

drama fara cuvinte (!) "Patria de Animale", a primit Premiul Special al Juriului la Festivalul International al Teatrelor Studentesti, Casablanca, Moroc, in perioada 1-21 septembrie, 1995, fiind prezentata de trei ori de catre Teatrul Thespis din Timisoara, in regia lui Diogene V. Bihoi; apoi prezentata la Karlsruhe, Germania, pe 29 septembrie, 1995.

8. Florentin Smarandache, "NonRoman", postfata de Alexandru Cioranescu si Constantin M. Popa, Ed. Aius, Craiova, 1993.

9. Florin Vasiliu, “Paradoxism’s Main Roots”, Xiquan Publ. Hse., Phoenix, 1994.

10. Ion Soare, “Un scriitor al paradoxurilor: Florentin Smarandache”, Editura Almarom, Rm. Valcea, 1994.

11. Ion Pachia Tatomirescu, “Nichita Stanescu si paradoxismul”, Editura Arutela, Timisoara, 1994.

12. Florentin Smarandache, “Intamplari cu Pacala”, teatru pentru copii, Editura Tempus, Bucuresti, 1994;

tradus in engleza de catre autor, “Trickster’s Famous Deeds”, Editura Abraddabra, Oradea, 2000.

13. Titu Popescu, “Estetica paradoxismului”, Editura Tempus, Bucuresti, 1995.

14. Florentin Smarandache, "Scrieri defecte", prefata de Ion Rotaru, Ed. Aius, Craiova, 1997.

15. Florentin Smarandache, “Neutrosophy. / Neutrosophic Probability, Set, and Logic”, American Research Press, Rehoboth, SUA, 1998.

16. Florentin Smarandache, "Distihuri paradoxiste", prefata de autor, postfata de Dan Topa, Ed. Dorul, Aarborg, Denmark, 1998.

17. Florin Vasiliu, “Sfidarea paradoxului”, Bucuresti, 1998.

18. Iuliu Gardus, “In umbra statuilor”, nuvele, Ed. Dorul, Aarborg, Denmark, 1998.

19. Florentin Smarandache, “Intreaba-ma sa te-ntreb / interviuri”, Editura Macarie, Targoviste, 1999.

20. Ion Pachia Tatomirescu, “Fulgerul sferic / Éclair spherique”, Timisoara, 1999.

21. Florin Vasiliu, “Universul Paradoxurilor”, Editura Eficient, Bucuresti, 1999.

22. Gheorghe Niculescu, Florentin Smarandache, “Vreme de Saga / fabule, parodii, epigrame, catrene, distihuri”, Editura Abaddabra, Oradea, 2000.

23. Florentin Smarandache, “Destin / nuvele, povesti de adormit copiii, teatru scurt, eseuri, culegeri din folclor, interviuri, versuri experimentale, semicolaje lirice”, Editura Aius, Craiova, 2000.

24. Gheorghe Niculescu, “Rebus, umor, paradoxism”, Ed. Alfa Press, Cluj-Napoca, 2000.

25. Ion Soare, “Postmodernismul Paradoxismului”, Editura Adrianso, Rm. Valcea, 2000.

Iata si recenzii sau cronici despre paradoxism, aparute in presa din Romania, Maroc, Franta, Belgia, si SUA (pana in 1989 inclusiv):

26. Mircea Iordache, rubrica de divertisment, in <Rebus>, Bucuresti, Nr. 1 (637), Anul 27, p. 11, 1 ianuarie 1984.

27. Khalil Raiss, “Ecrivez Vos Paradoxes!”, in <L’Opinion>, Rabat, Maroc, p.6, 2 martie 1984.

28. Abderrahim Bargache, “Ovidiu Florentin: Le sens du non-sens. Ed. Artistique, Fes. 1984”, in <Sindbad>, Rabat, Maroc, No. 31, p. 40, aprilie 1984.

29. Dumitru Radu Popa, “Originalitatea unui poet”, in <Tribuna Romaniei>, Bucuresti, Nr. 267, p. 2, 1 mai 1984.

30. Francoise Faviette, “Compte-rendu”, in <Vingt Cinq>, Herstal, Belgia, 1984; (din pacate nu am reusit sa intru in posesia acestui articol).

31. Mircea Iordache, “Anti-poezii”, in <Rebus>, Bucuresti, Anul 29, Nr. 14(674), p. 19, 15 iulie 1985.

32. Annie Delperier, “La liberte d’ecrire”, in <La toison d’or>, Bergerac, Franta, No. 12, pp. 26-27, 1989.

33. Dan Costescu, “De vorba cu ascultatorii”, in <Lumea Libera>, Rego Park, New York, SUA, Anul I, Nr. 19, 11 februarie 1989.

34. Dan Costescu, “Autograf / Florentin Smarandache”, in <Lumea Libera>, New York, SUA, Anul I, Nr. 31, p. 23, 6 mai 1989.

35. Claude Le Roy, “Roumanie / Florentin Smarandache: La preuve par l’absurde”, in <Noreal>, Caen, Franta, No. 74, p. 28, mai 1989.

36. Liviu Floda, “Recenzie”, in <Micro Magazin>, Editia I-a, New York, SUA, p. 29, mai 1989.

37. Jacqueline Thevoz, “’Antichambres, antipoesies, bizarreries’”, in <L’Esquirou>, Bordeaux, Franta, N5. 5, pp. 115-6, mai-iulie 1989.

38. Maguy Thiry-Thiteux, “’Antichambres-antipoesies-bizzareries’”, in <Le Chalut>, Liege, Belgia, Nr. 126-127-128, p. XIII, octombrie-noiembrie-decembrie 1989.

39. Ion Pachia Tatomirescu, “Nichita Stanescu: pattern lirosofic si paradoxism ontologic al limbii”, in <Caietul ‘Nichita Stanescu’>, Ed. Centrului de Creatie si Cultura, Timisoara, p. 11, 1989; apud Florin Vasiliu, “Universul Paradoxurilor”, Ed. Eficient, Bucuresti, p. 323, 1999.

Alte reactii din scrisori catre autor (pana in 1989 inclusiv):

40. Mircea Popescu, Liceul <Petrache Poenaru>, Balcesti, Valcea, 13/06/1983.

41. Jawad Ben Serghini, poet, Bhalil, Maroc, 24/07/1983.

42. Jawad Ben Serghini, poet, Sefrou, Maroc, “Florentin brule le feu rouge”, 29/12/1983.

43. Khalil Raiss, Rabat, Maroc, redactor cultural la revista <Medina Express>, Rabat, Maroc, 27/01/1984.

44. Jean Breton, editor, Editions Saint Germain des Pres, Paris, Franta, 27/02/1984.

45. Ambroise Kom, profesor de literaturi si civilizatii africo-americane, antileze, si negro-africane, Camerun, Africa, 30/04/1984.

46. Frederic Treps, scriitor, Lile, Franta, 27/06/1984.

47. Ricardo H. Tschamler, scriitor, Cordoba, Argentina, 27/10/1984.

48. Chantal Signoret si Florin Mihailescu, traducator si respectiv eseist, Universite de Provence, Aix-en-Provence, Franta, 15/04/1985.

49. Val Panaitescu, profesor si scriitor, Facultatea de Filologie, Universitatea din Iasi, 03/05/1985.

50. Octave Prour, poet, Directorul revistei <Promethee>, Paris, 14/03/1988.

51. Association Litteraire de Provence, Aubagne, Franta, “Quelques reflexions sur les anti poems de Monsieur Florentin Smarandache”, 07/09/1988.